

กลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

Strategy for Cultivating Virtue and Ethic Consciousness towards Sustainable Quality of Life in Educational Institutes at Chiang Mai Province

บุษกร วัฒนบุตร¹
Busakorn Watthanabut¹

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่บุคคลของสังคมไทย องค์ประกอบและกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกตามหลักทฤษฎีทางคุณธรรมจริยธรรม 3) เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในการปลูกฝังจิตสำนึกให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามที่ต้องการได้ และ 4) เพื่อสร้างกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยคุณภาพ กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจากผู้อำนวยการ คณะครูผู้ปกครอง ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 24 รูป/คน โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่บุคคลของสังคมไทย องค์ประกอบและกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนมีการสร้างกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดเป็นแผนพัฒนาของโรงเรียน และในแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาประจำปี บริบทหลักของโรงเรียน ซึ่งแผนต่าง ๆ ลงสู่ภาคปฏิบัติจะมุ่งประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก

2. วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกตามหลักทฤษฎีทางคุณธรรม จริยธรรม พบว่า โรงเรียนจะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม

3. คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการปลูกฝังจิตสำนึกให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามที่ต้องการได้ ได้แก่ นักเรียนต้องมีความประพฤติเรียบร้อย แต่งกายดี มีวินัย มารยาทงาม มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

4. กลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ คือการทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ 3E ได้แก่ Environment, Education และ Ethic

คำสำคัญ (Keywords) : การปลูกฝังจิตสำนึก, คุณธรรมจริยธรรม, คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน, สถาบันการศึกษา

Abstract

The objectives of this study were; 1) to study the condition for cultivating virtue in merit and ethic to people in Thai society and elements and the process for cultivating virtue in the school at Chiang Mai province, 2) to study the method for cultivating virtue according to moral and ethic theory, 3) to study the desirable of cultivating virtue in merit and ethic for the quality of life and 4) to create the strategies for cultivating virtue in merit and ethic to the sustainable development for quality of life in the school at Chiang Mai province. The methodology of this research was a qualitative research. There were 24 key Informants consisting of school directors, teachers, parents and students by In-depth Interview with purpose sampling method. The research findings as followings:

1. The condition for cultivating virtue in merit and ethic to people in Thai society and elements and the process for cultivating virtue in the school at Chiang Mai province found that each school had process for cultivating virtue by set as school development plan and procedure plan in annual plan. The main core for the school will be set in activities and field study that aim for moral and ethic development.

2. The method for cultivating virtue according to moral and ethic theory found that each school had Buddhist activities continuously for the participation of children.

3. The desirable of cultivating virtue in merit and ethic for the quality of life are the neat behavior of children, student dressing up, discipline, manner, just in time, energetic and yearn to know.

4. The strategies for cultivating virtue in merit and ethic to the sustainable development for quality of life in the school at Chiang Mai province will be set learning project that related with 3E as follows: Environment, Education and Ethic.

Keywords : Cultivating Virtue, Ethic Consciousness, Sustainable Quality of Life, Educational Institute

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นับว่าเป็นผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์อย่างมากสภาพความเครียดและความเปราะบางทางสังคมไทยในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี ฯลฯ จะมีคำกล่าวอยู่ว่าสังคมยิ่งเจริญทางวัตถุมากขึ้นเท่าใด ความเสื่อมทางจิตใจของคนยิ่งต่ำลงมากเพียงนั้น (Bunchuea, 2012: 34) ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันมักหลอกลวงกันมาก คนรู้ไม่เท่าทันสังคมจะเป็นเหยื่อของคนฉลาดคนหลายคนทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องศาสนาสังคมยังเชื่อถือฝากความหวังไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ไม่ฝึกฝนพัฒนาตนมีการแข่งขัน ทำให้เห็นแก่ตัว แดกสามัคคี มีความเจริญทางเศรษฐกิจเฉพาะกลุ่ม ช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยมากขึ้น อันเนื่องมาจากคนไทยชอบความสะดวกสบาย เพราะธรรมชาติเคยอุดมสมบูรณ์ จึงขาดการคิดค้น พัฒนาเทคโนโลยีที่จะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมอย่างจริงจังขาดระบบการแก้ปัญหาและช่วยตนเอง ทำให้สังคมอ่อนแอไม่ชอบคิดค้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมขึ้นเอง จึงยอมรับเทคโนโลยีของชาติอื่นมาใช้เพื่อความสะดวกสบายของตนเอง ซึ่งอาจตรงกับความต้องการ แต่ก็ไม่เหมาะสมกับสังคม ดังนั้น คนไทยจึงคอยแต่เฝ้ารอ ไม่รู้จักคิดแก้ปัญหา ไม่ศึกษาไม่ช่วยตัวเอง เป็นผลให้คนไทยมีคุณภาพลดลง อ่อนแอ สังคมอ่อนแอ ในขณะที่คนไทยมีวัฒนธรรมน้ำใจ (Panthumanawin, 2007: 88) ซึ่งเป็นเรื่องดี หากใช้ไม่เป็นอาจเสียหายได้ เช่น น้ำใจรักพวกพ้อง ญาติพี่น้อง จึงช่วยเหลือในการคัดเลือกต่างๆ ทำให้เกิดผลเสียต่อหน่วยงาน และคอยช่วยเหลือญาติลูกหลานมากเกินไป คนไทยจึงไม่เข้มแข็ง ไม่อดทน มีความสุขยาก มีความทุกข์ยาก ทำให้เกิดปัญหาอื่นมาก เพราะต้องหาหนทางสร้างสุข แก่ทุกข้ออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความพอดีไม่อดทน เกิดการเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบแข่งขันเพื่อจะดึงเอาความสะดวกสบายมาเป็นตนและพวกพ้องให้มากที่สุดประชากรที่มีปัญหามักมีลักษณะขี้เกียจ สลวย อ่อนแอ ใจเสาะ เปราะบาง ทำให้ช่วยตัวเองไม่ได้ ไม่พัฒนา ขี้ยังต้องมุ่งหาทางสร้างความสบายให้ตัวเองโดยอาศัยบุคคลและวัตถุเป็นที่ยึดถือ ทำให้ปัญหาสังคมเพิ่มขึ้นประชากรในโลกทั้งประเทศมหาอำนาจ หรือคนที่มีอำนาจในประเทศมุ่งรักษาอำนาจของตน จึงต้องหาผลประโยชน์จากผู้อื่นทางด้านวัตถุทั้งทางตรงและทางอ้อม เอารัดเอาเปรียบขึ้นในสังคม ดังนั้นสังคมจึงเต็มไปด้วยการแข่งขันและการร่วมมือ ทั้งระดับระหว่างประเทศ และในประเทศ ทำให้การดำเนินงานร่วมกันไม่ราบรื่น ขาดความสามัคคี เพราะผู้ร่วมงานจะมองผู้อื่นที่มาร่วมงานด้วยความหวาดระแวง ซึ่งปัจจุบันองค์ประกอบของสังคมขาดความสัมพันธ์กันอย่างสมดุล (Hinman, 1998 : 67) องค์ประกอบเหล่านี้คือ มนุษย์ สังคม และธรรมชาติ องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน อยู่อย่างไม่เกื้อกูลกัน ไม่ช่วยเหลือกัน แต่กลับทำลายกันและกัน ทำให้สังคมอ่อนแอล่มสลาย

จากการประมวลผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาในประเด็นของกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสังคมไทย การพัฒนาประเทศในอนาคตให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนาควรมีลักษณะเป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ มีเสรีภาพ ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา คนมีความสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ เศรษฐกิจสมดุล สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประเทศมีความมั่นคง ปรัชญาในการพัฒนาประเทศควรเป็นการพัฒนา

“คน” ตั้งแต่เด็กเพื่อสร้างคนให้เป็นคนที่เป็นองค์รวมมีช่วยและมีบทบาทในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการสอดแทรกอยู่ในทุกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นด้วย โดยมีเป้าหมายจะต้องมุ่งสร้างคนที่มีความมั่นใจ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระ ใฝ่การศึกษาที่สนอง ปัญหา และพัฒนาความเป็นมนุษย์ เพื่อส่งเสริมอิสรภาพปัจเจกบุคคล ส่งเสริมให้คนมีคุณธรรมต่อกัน มีค่านิยมและจริยธรรมตามศาสนาของตน มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีขันติธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์การศาสนา สื่อมวลชนทั้งหลายต้องตื่นตัว ผนึกกำลังร่วมกันเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยึดหลักคุณธรรมนำชีวิตไปสู่ความสุข และที่สำคัญต้องเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่บุคคลของสังคมไทย องค์ประกอบและกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวิธีการปลูกจิตสำนึกตามหลักทฤษฎีทางคุณธรรม จริยธรรม
3. เพื่อศึกษาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการปลูกจิตสำนึกให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามที่ต้องการได้
4. เพื่อสร้างกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods Research) กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจากผู้อำนวยการ คณะครูผู้ปกครอง ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 24 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) เพื่อสำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเป็นไปได้ของการสร้างตัวแบบกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมและการสร้างกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยวิจัยแบบ R&D โดยนำรูปแบบกลับไปใช้ปฏิบัติการ เพื่อการสร้างกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สภาพการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่บุคคลของสังคมไทย องค์ประกอบและกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนมีการสร้างกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดเป็นแผนพัฒนาของโรงเรียน และในแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาประจำปี บริบทหลักของโรงเรียน ซึ่งแผนต่าง ๆ ลงสู่ภาคปฏิบัติจะมุ่งประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก และผ่านมีกิจกรรมในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม อาทิเช่น เรื่องของค่านิยม 12 ประการ และสอดแทรกในรายวิชาแต่ละวิชา ไม่เฉพาะแค่วิชาสังคม โดยต้องทำเป็นรูปธรรมที่จะทำให้เด็กเห็น เป็นภาคปฏิบัติมากกว่า ทำให้เด็กเห็น ทำให้เด็กดู และเป็นการบอกเหตุ บอกผล บอกความเป็นไปได้ บอกความเป็นจริงในสถานะสังคมปัจจุบัน ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างที่สุด ควบคู่กับเรื่องของวิชาการ

2. วิธีการปลูกจิตสำนึกตามหลักทฤษฎีทางคุณธรรม จริยธรรม พบว่าโรงเรียนจะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม เน้นให้นักเรียนท่องศีล 5 และจะมีพระมาช่วยสอนในวิชาพระพุทธศาสนา สอดแทรกเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมเข้าไป ก็ในเรื่องของศีล 5 ในเรื่องของกรรม เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักความกลัว ในสิ่งที่ทำความผิด และจะมีการสวดมนต์ในทุกสัปดาห์

3. คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการปลูกจิตสำนึกให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามที่ต้องการได้ ได้แก่ นักเรียนต้องมีความประพฤติเรียบร้อย แต่งกายดี มีวินัย มารยาทงาม มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้ และตามหลักสูตรของโรงเรียน เป้าหมายในการจัดการศึกษาให้กับเด็กนักเรียน เด็กนักเรียนจะต้องเก่ง ดี และมีความสุข เก่ง กล่าวคือ ในเรื่องของวิชาความรู้ ดี ก็คือในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายของทุกโรงเรียนที่จัดการศึกษา

4. กลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ คือการทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ 3E ได้แก่ Environment, Education และ Ethic

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่บุคคลของสังคมไทย องค์ประกอบและกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนมีการสร้างกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแผนพัฒนาของโรงเรียน และในแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาประจำปี ซึ่งแผนต่าง ๆ ลงสู่ภาคปฏิบัติจะมุ่งประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ผ่านมีกิจกรรมในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม สอดแทรกในรายวิชาแต่ละวิชา โดยต้องทำเป็นรูปธรรมที่จะทำให้เด็กเห็น เป็นภาคปฏิบัติมากกว่า ทำให้เด็กเห็น ทำให้เด็กดู และเป็นการบอกเหตุ บอกผล บอกความเป็นไปได้ บอกความ

เป็นจริงในสภาวะสังคมปัจจุบัน ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังอย่างที่สุด ควบคู่กับเรื่องของการวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ Suriyodon (2011) ศึกษาเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านตุงตึง อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านตุงตึง อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรท้องถิ่นและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านตุงตึง ปีการศึกษา 2549 ผลการศึกษาสรุปว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นอุปสรรคมากกว่าโอกาสและมีสภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อนการวิเคราะห์ประเด็นความรุนแรงเชิงบวก/เชิงลบ และสวัสดิการและสมรรถนะเชิงเด่นเชิงด้อย พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งหมดเป็นผลกระทบเชิงลบ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในส่วนใหญ่เป็นสมรรถนะ เชิงเด่นสถานภาพของโรงเรียนอยู่ในตำแหน่งหัวแม่ลูกอ่อน มีวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ บริหารจัดการศึกษายึดผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงาม และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและกำหนดพันธกิจในการพัฒนาไว้ 2 ด้านได้แก่การพัฒนาคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารและจัดการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2. วิธีการปลูกจิตสำนึกตามหลักทฤษฎีทางคุณธรรม จริยธรรม พบว่าโรงเรียนจะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ Siriwong (2009) ศึกษาเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลำปาง โดยทำการเก็บข้อมูลจาก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรที่ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2551 จำนวน 79 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคือรองผู้อำนวยการ และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 2 จำนวน 5 คน ครูซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 คน ผลการศึกษาสรุปว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยภาพรวม เห็นด้วยในระดับปานกลางว่า มีการปฏิบัติจริงคือการวิเคราะห์นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการจัดการศึกษาและการนำเสนอประเด็นสภาพแวดล้อมที่วิเคราะห์แล้วมาแยกเป็นด้านโอกาสและอุปสรรคของโรงเรียน 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของโรงเรียนโดยภาพรวม เห็นด้วยในระดับปานกลางว่า มีการปฏิบัติงานจริง เน้นให้นักเรียนท่องศีล 5 และจะมีพระมาช่วยสอนในวิชาพระพุทธศาสนา สอดแทรกเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมเข้าไป ก็ในเรื่องของศีล 5 ในเรื่องของกรรม เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักความกลัว ในสิ่งที่จะทำความผิด และจะมีการสวดมนต์ในทุกสัปดาห์

3. คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ในการปลูกจิตสำนึกให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตามที่ต้องการได้ ได้แก่ นักเรียนต้องมีความประพฤติเรียบร้อย แต่งกายดี มีวินัย มารยาทงาม มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้ และตามหลักสูตรของโรงเรียน เป้าหมายในการจัดการศึกษาให้กับเด็กนักเรียน เด็กนักเรียนจะต้องเก่ง ดี และมีความสุข เก่ง สอดคล้องกับ Choocherd (1999) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมัศึกษามีสภาพปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามสภาพตำแหน่ง พบว่า ทั้งฝ่ายบริหารและครูอาจารย์ต่างเห็นว่ามีสภาพปัญหา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางกล่าวคือ ในเรื่องของวิชาความรู้ ดี ก็คือในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายของทุกโรงเรียนที่จัดการศึกษา

4. กลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ คือ การทำโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ 3E ได้แก่ Environment, Education และ Ethic สอดคล้องกับ Therattawat (1998) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไคว้ยูอะมอเตอร์ จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาความคิดเห็น จากพนักงานบริษัทแผนกต่างๆ ของบริษัท 4 สำนักงาน พบว่า ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกคือ ในแต่ละปีมีการประเมินผลการทำงานของพนักงานบริษัท รองลงมา คือ บริษัทในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ชัดเจนและเหมาะสม และในแต่ละปีบริษัทมีการกำหนดแผนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันดับแรก พนักงานสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ปฏิบัติที่ตนเองรับผิดชอบจริงๆ ความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กิจกรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่พนักงานต้องการมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

- 1) ควรศึกษาวิจัย สถาบันองค์กรต่างๆ ที่ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะเป็นกระบวนการและปัจจัยในการพัฒนาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยแยกวิจัยให้เชิงลึกในแต่ละทักษะ
- 2) ควรจัดทำเป็นจัดการจัดการความรู้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรแบบพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาจิตใจ องค์กร และสังคม
- 3) ควรมีการวิจัยองค์การในประเทศเพื่อนบ้านในภาคการศึกษา ภาคเอกชน ภาคศาสนา เพื่อเป็นการสร้าง Best practice เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิริติ บุญเจือ. (2555). ปัญหาและทางแก้เกี่ยวกับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม (รวมศีลธรรม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กาญจนา ศิริวงศ์. (2552). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จำลอง ชูจิต. (2542). ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).
- สุริยีน สุริโยดอน. (2554). การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านตุงตึงอำเภอมวกเหล็กจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารียา อีระธวัช. (2541). การศึกษาปัญหาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทไค้ยูอะมอเตอร์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Hinman, M. (1998). *Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory*. San Diego: Harcourt.

Translated Thai References

- Bunchuea, K. (2012). *Problems and Solutions on Ethics Training (Including moral)*. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Choocherd, J. (1999). *The study of problems and needs in human resource development of secondary schools under the Jurisdiction of the Department of General Education in Surin Province*. Independent Study Degree in Master of Education in Educational Administration Program, Graduate School, Mahasarakrm University. [in Thai]
- Panthumanawin, D. (2007). *A Synthesis Report on Research Ethics in Thailand and Abroad*. Bangkok: Center for the Promotion and Development of Moral Ethics Office of Knowledge Management and Development (Public Organization). [in Thai]

- Siriwong, K. (2009). **Strategic Management in Thinwittaya School, Thoen District, Lampang Province.** Master Thesis of Education in Educational Administration Program, Graduate School, Chiang Mai University. [in Thai]
- Suriyodon, S. (2011). **Strategic Planning for Quality Development in Educational Management of Ban Tung Ting School, Omkoi District, Chiang Mai Province.** Master Thesis of Education Educational Administration Program, Graduate School, Chiang Mai University. [in Thai]
- Therattawat, A. (1998). **The study of problems, needs and approaches in human resource development of Kowyoohah company, Khon Kaen Province.** Master Thesis of Arts in Development Administration, Graduate School, Khonkaen University. [in Thai]